

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
Abrevieri.....	8
CAPITOLUL I	
CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND APARIȚIA ȘI	
EVOLUȚIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE	13
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Contextul apariției Comunităților Europene</i>	<i>13</i>
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Constituirea Comunităților Europene</i>	<i>18</i>
1. Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO/CECA)	18
2. Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEAEuratom).....	21
3. Instituțiile Comunităților Europene	22
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Dezvoltarea construcției comunitare/unionale</i>	<i>25</i>
1. Dimensiunea calitativă (perfecționarea instituțiilor comunitare și a construcției comunitare, în mod implicit)	26
A. Crize și eșecuri.....	26
B. Reflecții cu privire la modalitățile de depășire a crizelor și eșecurilor	35
C. Texte de drept pozitiv, de natură să revizuiască sau să dezvolte prevederile inițiale ale Tratatelor de instituire	35
2. Dimensiunea cantitativă – extinderea Comunităților Europene/Uniunii Europene.....	35

CAPITOLUL II
PRINCIPALELE TRATATE ALE COMUNITĂȚILOR
EUROPENE ȘI ALE UNIUNII EUROPENE 39

Secțiunea I

Tratatul de la Paris de instituire a CECO/CECA - 1951 39
(intrat în vigoare în anul 1952) 39

1. Superioritatea instituțiilor 41
2. Independența instituțiilor 42
3. Colaborarea între instituții 42
4. Egalitatea între state (din punct de vedere economic) 43

Secțiunea a II-a

Tratatele de la Roma de instituire a CEE, pe de o parte, și a
CEEa/Euratom, pe de altă parte – 1957 (intrate în vigoare în
anul 1958) 43

1. Tratatul de la Roma de instituire a CEE (TCEE) 44
2. Tratatul de la Roma de instituire a CEEa/Euratom
(TCEEa/TEuratom)..... 47

Secțiunea a III-a

Tratatul de la Bruxelles – 1965 (intrat în vigoare în anul 1967)..... 47

Secțiunea a IV-a

Acordul Schengen – 1985 (intrat în vigoare în anul 1995) 50

Secțiunea a V-a

Actul Unic European (AUE) – 1986 (intrat în vigoare în anul
1987) 64

Secțiunea a VI-a

Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană (TUE) –
1992 (intrat în vigoare în anul 1993) 66

Secțiunea a VII-a

Tratatul de la Amsterdam – 1997 (intrat în vigoare în anul 1999) 69
1. Modificările aduse Tratatului de la Maastricht 72

2. Modificările aduse de Tratatul de la Amsterdam Tratatelor de instituire a Comunităților Europene	78
<i>Secțiunea a VIII-a</i>	
<i>Tratatul de la Nisa – 2001 (intrat în vigoare în anul 2003)</i>	<i>80</i>
<i>Secțiunea a IX-a</i>	
<i>Tratatul de la Lisabona – 2007 (intrat în vigoare în anul 2009)</i>	<i>86</i>
<i>Secțiunea a X-a</i>	
<i>Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene</i>	<i>90</i>
1. Aspecte generale.....	90
2. Conținutul Cartei.....	93
3. Declarațiile statelor membre cu privire la Carta Drepturilor Fundamentale.....	100
CAPITOLUL III	
INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE	102
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Considerații introductive</i>	<i>102</i>
1. Delimitări conceptuale.....	102
2. Principiile care guvernează activitatea instituțiilor Uniunii Europene	104
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Parlamentul European.....</i>	<i>105</i>
1. Alegerea membrilor.....	106
2. Mandatul și statutul membrilor	112
3. Organizare	116
4. Funcționare.....	122
5. Atribuții	123
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Consiliul European</i>	<i>125</i>
1. Componentă.....	126
2. Funcționare	128
3. Atribuții	133

<i>Secțiunea a IV-a</i>	
<i>Consiliul</i>	134
1. Delimitări conceptuale.....	134
2. Componentă.....	136
3. Funcționare.....	136
4. Organizare.....	150
5. Atribuții.....	151
 <i>Secțiunea a V-a</i>	
<i>Comisia Europeană</i>	152
1. Componenta și statutul membrilor.....	152
2. Organizare.....	156
3. Funcționare.....	158
4. Atribuții.....	159
 <i>Secțiunea a VI-a</i>	
<i>Curtea de Justiție a Uniunii Europene</i>	160
1. Curtea de Justiție.....	160
A. Structura și statutul membrilor.....	160
B. Organizare și funcționare.....	163
C. Competențe (<i>ratione materiae și ratione personae</i>).....	165
2. Tribunalul.....	167
A. Structura și statutul membrilor.....	167
B. Organizare și funcționare.....	169
C. Competențe (<i>ratione materiae și ratione personae</i>).....	172
3. Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene (Tribunal specializat).....	173
A. Componentă.....	173
B. Organizare și funcționare.....	175
C. Competențe (<i>ratione materiae și ratione personae</i>).....	176
 <i>Secțiunea a VII-a</i>	
<i>Procedura în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene</i>	176
1. Procedura în fața Curții de Justiție.....	176
A. Faza scrisă.....	177
B. Faza orală.....	180
C. Hotărârea Curții.....	182

D. Procedurile derogatorii.....	184
E. Proceduri speciale.....	185
F. Calculul termenelor.....	186
G. Regimul lingvistic.....	186
2. Procedura în fața Tribunalului.....	188
A. Faza scrisă.....	188
B. Faza orală.....	190
C. Hotărârea Tribunalului.....	191
D. Calculul termenelor.....	193
E. Regimul lingvistic.....	194
3. Procedura în fața Tribunalului Funcției Publice.....	195
A. Faza scrisă.....	196
B. Faza orală.....	197
C. Hotărârea TFP.....	198

Secțiunea a VIII-a

<i>Banca Centrală Europeană (BCE)</i>	199
1. Organe de decizie.....	200
2. Organizare.....	202
3. Instrumente juridice.....	203
4. Atribuții.....	204

Secțiunea a IX-a

<i>Curtea de Conturi</i>	204
1. Componența și statutul membrilor.....	205
2. Organizare.....	206
3. Funcționare.....	208
4. Atribuții.....	209

Secțiunea a X-a

<i>Organe consultative ale Uniunii Europene</i>	209
1. Comitetul Economic și Social (CES).....	209
A. Componență.....	210
B. Organizare.....	211
C. Funcționare.....	213
D. Atribuții.....	214
2. Comitetul Regiunilor.....	215

A. Componentă.....	215
B. Organizare	216
C. Funcționare	219
D. Atribuții	219
3. Banca Europeană de Investiții (BEI).....	220
A. Componentă.....	220
B. Organizare	220
C. Funcționare	222
D. Atribuții	223
<i>Secțiunea a XI-a</i>	
<i>Oficii și agenții</i>	224
CAPITOLUL IV	
ORDINEA JURIDICĂ A UNIUNII EUROPENE.....	228
<i>Secțiunea I</i>	
<i>Prezentare generală.....</i>	228
<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Dreptul primar al Uniunii Europene.....</i>	230
1. Tratatul de instituire a Comunităților Europene, respectiv a Uniunii Europene.....	231
2. Tratatul modificatoare	231
<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Dreptul derivat.....</i>	234
1. Regulamentul.....	235
2. Directiva	237
3. Decizia	239
4. Recomandarea și avizul.....	240
5. Adoptarea actelor juridice legislative ale Uniunii Europene.....	240
A. Procedura legislativă ordinară	240
B. Procedura legislativă specială	243

<i>Secțiunea a IV-a</i>	
<i>Normele care provin din angajamentele externe ale Comunităților/Uniunii Europene</i>	243
1. Acordurile încheiate de Comunități sau Uniune cu statele terțe sau cu organizațiile internaționale	243
2. Actele unilaterale adoptate de organele înființate prin acordurile externe ale Comunităților/Uniunii.....	244
3. Unele Tratatе încheiate de statele membre ale Comunităților cu state terțe	244
 <i>Secțiunea a V-a</i>	
<i>Izvoarele complementare</i>	246
1. Convențiile	246
2. Deciziile și acordurile convenite prin reprezentanții guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului.....	247
3. Declarațiile, rezoluțiile și luările de poziție relative ale Comunităților Europene/Uniunii, care sunt adoptate de comun acord de statele membre	247
 <i>Secțiunea a VI-a</i>	
<i>Izvoarele nescrise ale dreptului Uniunii Europene</i>	249
 <i>Secțiunea a VII-a</i>	
<i>Aplicabilitatea/aplicarea dreptului Uniunii Europene în dreptul intern al statelor membre</i>	250
1. Aplicabilitatea/aplicarea imediată	250
2. Aplicabilitatea/aplicarea directă.....	251
3. Aplicabilitatea/aplicarea prioritară	252
 CAPITOLUL V	
STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	254
1. Austria	254
2. Belgia.....	255
3. Bulgaria	256
4. Cipru	258
5. Croația	259
6. Danemarca	260

7. Estonia.....	261
8. Finlanda.....	262
9. Franța.....	263
10. Germania.....	264
11. Grecia.....	265
12. Irlanda.....	265
13. Italia.....	266
14. Letonia.....	267
15. Lituania.....	268
16. Luxemburg.....	269
17. Malta.....	270
18. Olanda.....	271
19. Polonia.....	272
20. Portugalia.....	273
21. Republica Cehă.....	274
22. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.....	274
23. România.....	275
24. Slovacia.....	281
25. Slovenia.....	282
26. Spania.....	283
27. Suedia.....	284
28. Ungaria.....	284

CAPITOLUL VI
STATELE CANDIDATE ȘI POTENȚIAL CANDIDATE LA
ADERARE..... 286

Secțiunea I

<i>De la cooperare la aderare.....</i>	286
1. Acordurile europene și acordurile de asociere.....	286
A. Acordurile europene.....	287
B. Acordurile de asociere.....	287
2. Cererile de aderare.....	288
3. Criteriile de aderare.....	288
4. Agenda 2000.....	289
5. Procesul de extindere.....	290

<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Statele candidate la aderare</i>	290
1. Turcia.....	290
2. Macedonia.....	293
3. Islanda.....	294
4. Albania.....	295
5. Serbia.....	296
6. Muntenegru.....	297

<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>State potențial candidate</i>	297
1. Bosnia-Herțegovina.....	297
2. Kosovo.....	298

CAPITOLUL VII
TRATATUL DE ADERARE A ROMÂNIEI LA UE 300

<i>Secțiunea I</i>	
<i>Conținutul Tratatului</i>	300

<i>Secțiunea a II-a</i>	
<i>Efectele semnării Tratatului de aderare</i>	307

<i>Secțiunea a III-a</i>	
<i>Ratificarea Tratatului de aderare</i>	308

<i>Secțiunea a IV-a</i>	
<i>Acțiunea pentru neîndeplinirea obligațiilor de stat membru consecință a efectelor Tratatului de aderare</i>	310
1. Noțiune.....	310
2. Cauzele declanșării procedurii pentru constatarea încălcării obligațiilor din Tratat, de către statele membre.....	311
3. Modalitățile de declanșare a procedurii pentru constatarea încălcării obligațiilor din Tratat, de către statele membre.....	315
4. Efectele hotărârii Curții de Justiție.....	317

CAPITOLUL VIII
UNIUNEA EUROPEANĂ – COMPETENȚELE EXERCITATE
ÎNTR-UN SPAȚIU DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI
JUSTIȚIE319

Secțiunea I
Personalitatea juridică a Uniunii Europene319

Secțiunea a II-a
Competențele Uniunii Europene320

Secțiunea a III-a
Uniunea Europeană – spațiu de libertate, securitate și justiție327
1. Aspecte generale327
2. Politicile privind controlul la frontiere, dreptul de azil și
imigrarea331
3. Cooperarea judiciară în materie civilă334
4. Cooperarea judiciară în materie penală336
5. Cooperarea polițienească340

ANEXE

Anexa nr. 1
Declarația lui Robert Schuman - 9 mai 1950 -342

Anexa nr. 2
Construcția Uniunii Europene, în ordine cronologică345

Anexa nr. 3
Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată)
(extrase)376

Anexa nr. 4
Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune
consolidată) (extrase)384

Anexa nr. 5	
Acordul European instituind o asociere între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte (extrase)	392
Anexa nr. 6	
Tratatul de aderare a republicii Bulgaria și a României la UE (extrase)	412
Anexa nr. 7	
Lista dispozițiilor <i>acquis</i> -ului Schengen, astfel cum este acesta integrat în cadrul Uniunii Europene, și ale actelor adoptate în temeiul acestuia sau conexe acestuia, care urmează să devină obligatorii și aplicabile pe teritoriul noilor state membre de la data aderării [menționată la art. 4 alin. (1) din Protocol].....	421
Anexa nr. 8	
Perioade de tranziție și derogări obținute de România	434
Anexa nr. 9	
Legea nr. 309/2004 privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European (extrase).....	442
Anexa nr. 10	
Cod de bună conduită administrativă pentru personalul Comisiei Europene în relațiile sale cu publicul	445
Anexa nr. 11	
Bibliografie suplimentară	451
LISTĂ BIBLIOGRAFICĂ.....	466

Prof. univ. dr. **Augustin FUEREA**

MANUALUL UNIUNII EUROPENE

*Ediția a VI-a
revăzută și adăugită*

Universul Juridic
București
-2016-

CUVÂNT ÎNAINTE

În urmă cu peste 65 de ani, 6 state europene semnau, la Paris, la 18 aprilie 1951, Tratatul prin care se puneau bazele primei Comunități Europene, Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO).

În timp, în cadrul acestei organizații internaționale (CECO), apare și se dezvoltă un sistem de drept nou, propriu spațiului european. Evoluția acestuia a fost atât de necesară și de spectaculoasă, încât, în prezent, îl găsim printre marile sisteme de drept ale lumii: sistemul romano-germanic, sistemul anglo-saxon (common-law), sistemul musulman etc. Astfel, putem afirma că tipologia dreptului s-a îmbogățit, în mod real, cu sistemul de drept al Uniunii Europene, nou apărut (cunoscut până la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la 1 decembrie 2009, sub denumirea de „drept comunitar” sau „drept comunitar european”).

Rațiunea pentru care ne-am propus realizarea celei de-a șasea ediții a Manualului este dată de prioritățile pe care le are România, la această etapă, și anume: integrarea în Uniunea Europeană, după aderarea, deja, petrecută, la 1 ianuarie 2007 și dobândirea statutului de stat membru al Spațiului Schengen. Aceste obiective majore sunt de o permanentă actualitate și au consecințe dintre cele mai profunde și diverse pentru societatea românească de după anul 1990, societate care este tot mai mult raportată la realitățile societății internaționale universale și regionale.

Deși la nivelul Uniunii Europene putem vorbi despre existența dreptului economic, agrar, financiar, al afacerilor, concurențial ș.a., Manualul nu intră în detalii cu privire la ramurile și subramurile de drept mai sus-menționate, ci își dorește, prin excelență, prezentarea principalelor instituții cu care se operează la un astfel de nivel, în scopul familiarizării cititorilor cu unele concepte specifice.

Considerăm că Manualul, prin conținutul său, este de un real folos celor interesați de studiul acestui nou sistem de drept european, celor care se găsesc la început de drum, precum și aceora

care au preocupări în domeniul practicii europene sau în alte materii interferente: politicieni, oameni de afaceri, specialiști implicați direct în procesul de integrare a țării noastre în UE, cadre didactice, postdoctoranzi, doctoranzi, masteranzi, studenți sau alte categorii socio-profesionale, un loc aparte ocupându-l jurnaliștii care îndeplinesc un rol deosebit de important în diseminarea informației.

De asemenea, prin tematica prezentată, lucrarea oferă posibilitatea însușirii, înțelegerii și aprofundării problematicii referitoare la Uniunea Europeană, în general, și cu trimitere directă la relațiile acesteia cu statele membre, în special.

Concret, Manualul își propune, printr-un limbaj facil, să se constituie într-un instrument util atât pentru teoreticienii, cât și pentru practicienii domeniului. Având în vedere faptul că informația oferită cu privire la UE este generoasă, dar, de cele mai multe ori, controversată, din cauza confuziilor înregistrate cu privire la utilizarea diversilor termeni, lucrarea prezintă și analizează principalele probleme cu care s-ar putea confrunta toți cei care doresc o cunoaștere a materiei. Astfel, începând cu prezentarea contextului internațional care a condus la apariția Comunităților Europene, cercetarea pune accent pe o serie de delimitări de ordin conceptual: instituțiile Uniunii, personalitatea juridică a acesteia, politicile pe care se fundamentează Uniunea, obiectivele urmărite ș.a. Desăvârșirea volumului s-a realizat în luna mai 2016, astfel încât acesta oferă detalii actualizate până la data precizată.

În paginile finale ale lucrării, am considerat ca fiind binevenită prezentarea unor documente relevante.

Celor interesați le punem la dispoziție, totodată, o listă bibliografică apreciată de noi ca fiind reprezentativă pentru domeniu.

Cu toate eforturile destinate documentării și sistematizării, lucrarea este, în mod firesc, susceptibilă de permanente îmbunătățiri și adăugiri, aspecte pe care le vom avea în atenție în edițiile viitoare, în acest fel înțelegând să participăm la clarificarea unei problematici deosebit de ample, diverse, actuale, dar, mai ales, de perspectivă și

necesare pe care o reprezintă Uniunea Europeană, ca nou subiect de drept internațional.

Toate acestea sunt puse în evidență, cu precădere, de textul Constituției României, republicată, Titlul VI (Integrarea euro-atlantică), art. 148 – Integrarea în Uniunea Europeană:

„(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferării unor atribuții către instituțiile comunitare, precum și al exercitării în comun cu celelalte state membre a competențelor prevăzute în aceste tratate, se face prin lege adoptată în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaților și senatorilor.

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare¹.

(3) Prevederile alin. (1) și (2) se aplică, în mod corespunzător, și pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alin. (2).

(5) Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea să fie supuse aprobării instituțiilor Uniunii Europene”.

Autorul

¹ Sublinierea noastră.

ABREVIERI

ACP	- Africa, zona Caraibelor și Pacific
AELS (rom.) /AELE (fr.)/ EFTA (engl.)	- Asociația Europeană a Liberului Schimb
alin.	- alineatul
ALS	- Acord de Liber Schimb
art.	- articolul
AUE	- Actul Unic European
BCE	- Banca Centrală Europeană
BCN	- Banca Centrală Națională
BEI	- Banca Europeană de Investiții
CAER (rom.)/ COMECON (engl.)	- Consiliul de Ajutor Economic Reciproc
CAEM (fr.)	
CE	- Comunitatea Europeană
CEA	- Comunitatea Europeană de Apărare
CECA	- La Communauté européenne du charbon et de l'acier
CECO	- Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
CEE	- Comunitatea Economică Europeană
CEEA/ EURATOM	- Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
CEA/CED	- Comunitatea Europeană de Apărare
CES	- Comitetul Economic și Social
CESE	- Comitetul Economic și Social European
CIG	- Conferință Interguvernamentală
CJ	- Curtea de Justiție
CJCE	- Curtea de Justiție a Comunităților Europene
CJUE	- Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COREPER	- Comitetul Reprezentanților Permanenți
CSCE/OSCE	- Conferința/Organizația pentru securitate și cooperare în Europa
CSI	- Comunitatea Statelor Independente
ECOFIN	- Consiliul Economic și Financiar
ECU	- (European Currency Unit) Unitatea monetară europeană (UME)

GATT	- General Agreement on Tariffs and Trade (Acordul General pentru Tarife și Comerț)
IME	- Institutul Monetar European
JAI	- Justiție și Afaceri Interne
JOCE	- Jurnalul Oficial al Comunităților Europene
JOUE	- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
lit.	- litera
M. Of.	- Monitorul Oficial
NATO	- North Atlantic Treaty Organization
N.n	- Nota noastră
nr.	- numărul
OCED	- Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare
OCEE	- Organizația pentru Cooperare Economică Europeană
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
OTAN	- Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
op. cit.	- opera citată
pag.	- pagina
par.	- paragraful
pct.	- punctul
PESC	- Politică Externă și de Securitate Comună
PHARE	- Poland and Hungary: Assistance for the Reconstruction of the Economy (Polonia și Ungaria Ajutor pentru Reconstrucție Economică)
PTOM	- Pays et Territoires d'Outre Mer (Țări și teritorii de peste mare)
SEBC	- Sistemul European al Băncilor Centrale
SEE	- Spațiul Economic European
SIS	- Sistemul de Informații Schengen
SME	- Sistemul monetar european
T	- Tribunalul
TCE	- Tratatul de instituire a Comunității Economice
TCEE	- Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene
TCECA/CECO	- Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului

- TCEEA - Tratatul de instituire a Comunității Economice a
Energiei Atomice
- TFUE - Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
- TFP - Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene
- TL - Tratatul de la Lisabona
- TPI - Tribunalul de Primă Instanță
- TUE - Tratatul privind Uniunea Europeană
- TVC - tarif vamal comun
- TVA - taxa pe valoare adăugată
- SUA - Statele Unite ale Americii
- UE - Uniunea Europeană
- UEM - Uniunea Economică și Monetară
- UEO - Uniunea Europei Occidentale
- v.n. - vechea numerotare

Capitolul I

CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Secțiunea I

Contextul apariției Comunităților Europene

„Multă vreme, ideea de uniune a Europei s-a confundat cu cea de organizare a lumii”². În acest sens, la 1 mai 1930, apare „necesitatea unui pact de ordin general, oricât de elementar ar fi acesta, pentru a afirma principiile uniunii morale europene și pentru a consacra solemn evidența solidarității instituite între statele europene”, după cum face vorbire *Memorandumul lui Alexis Leger privind organizarea unui regim de Uniune Federală Europeană*³.

Analizată din perspectiva apariției, în timp, a ideii de unitate în spațiul european, este imposibil să nu observăm că aceasta este plasată în mod diferit de către juriști, economiști, filosofi, sociologi, politologi și, nu în ultimul rând, de către istorici, istorici care nici ei nu sunt unanimi cu privire la originile unei astfel de idei, respectiv a unui astfel de demers. Fiind vorba despre dimensiunea istorică a Uniunii Europene, nu-i putem ignora chiar pe istoricii care vorbesc despre ideea de unitate la nivel european încă din Antichitate, ori identifică unele evenimente care au avut loc în acest spațiu cu începuturile unei astfel de integrări sau o deplasează către prima jumătate a secolului al XX-lea⁴.

² **Charles Zorgbibe**, *Construcția Europeană. Trecut, prezent, viitor*, Editura Trei, București, 1998, pag. 5.

³ *Ibidem*, pag. 11.

⁴ În acest sens, **Stelian Scăunaș**, *Aspecte istorice ale civilizației europene ca premise ale ideii de unitate europeană*, în *Analele Universității Româno-Germane din*